

LLENGUA

Molt pocs tenen encara fe en l'aventura esperantista, una idea que a Moia té una de les biblioteques més importants del món

El lent desesper de l'esperanto

MANRESA
FRANCESC GALINDO

Gairebé ningú no sap que a Moia hi ha una de les biblioteques esperantistes més importants del món. Aquest tresor de la llengua inventada pel doctor Zamenhof és tot un símbol, que, a casa nostra, demostra la persistència dels ideals fraternals d'una llengua inventada per salvar el món de la incomunicació. Malauradament, però, l'activitat esperantista al Bages ha anat decreixent progressivament i ara tan sols la manté viva la fe incombustible d'uns pocs idealistes.

Ramon Molera, un esperantista de renom internacional mort fa pocs anys, va ser el creador d'aquesta biblioteca que guarda la col·lecció esperantista privada més gran de Catalunya. La biblioteca es troba al carrer del Palau de Moia i està vetllada gelosament per Anna Maria Molera, la seva filla. Cada matí, Anna Maria Molera posa oli en un engranatge cultural format per 1.400 títols complets de revistes, més de tres mil llibres i desenes de milers d'exemplars solts de publicacions esperantistes de quatre continents.

Ramon Molera va començar a l'edat de quinze anys a recopilar pacientment tot aquest fons. Ara la seva filla s'encarrega de mantenir actualitzat el catàleg del fons bibliogràfic, de fer la tasca de documentació que permet fer cada cop més gran un fons que cada any augmenta amb l'entrada de milers de nous exemplars de revistes i a més organitza intercanvis amb altres biblioteques esperantistes.

Però una flor no fa estiu i el fet que Anna Maria Molera hagi decidit promoure el coneixement públic d'aquesta col·lecció de publicacions esperantistes no altera el fet que la salut d'aquesta llengua ideal lligada a ideologies llibertàries es deteriora cada cop més.

Des que al final del segle XIX l'esperanto, que s'havia estès especialment per l'imperi rus, va arrelar a Catalunya, el coneixement i ús d'aquesta llengua ideal ha seguit una evolució piramidal de progressió i paulatina davallada que té com a principals punts d'inflexió l'històric congrés que es va celebrar a Manresa l'any 1936 i l'efervescència esperantista dels primers anys cinquanta. Actualment, a més de Moia, a les nostres comar-

ques únicament només s'ensenya l'esperanto al Lingua Club, de Manresa, ja que l'activitat de la secció esperantista del Casal de la Generalitat s'ha aturat per manca de persones interessades.

Ara l'esperanto és una llengua utilitzada com a idioma de treball per la UNESCO, i els seus promotors no es cansen d'assenyalar evidències com la següent: amb els diners que es gasta l'ONU en sous de traductors es podrien alimentar pobles sencers a l'Àfrica.

Tot i així, l'interès que demostra la gent jove per aquesta llengua és gairebé nul i la majoria dels esperantistes fa servir els seus coneixements per mantenir correspondència internacional però a nivell particular.

Una llengua minoritària després de cent anys

Fa cinc anys, 12 milions de persones parlaven esperanto a tot el món. Tot un fracàs per a una llengua creada cent anys abans amb l'ambició d'esdevenir universal. El 1910, les diferents associacions esperantistes que funcionaven en el Principat van crear l'Associació Catalana d'Esperanto. Després de 1939, les associacions esperantistes catalanes van ser incloses en la Hispania Esperanto-Federació, que és inserida en l'Associació Universal d'Esperanto (UEA).

A casa nostra la secció esperantista moianesa va arribar a ser considerada una de les més actives de Catalunya: organitzava cursos en els quals centenars de persones van aprendre esperanto, participava en trobades internacionals, tenia local propi com a secció de l'Associació Cultural La Tosca i el seu president, Ramon Molera, va crear un curs d'esperanto per correspondència que va ser seguit per unes tres mil persones. Ara el grup esperantista de Moia es redueix pràcticament a la persona d'Anna Maria Molera i, en els darrers deu anys, tan sols una vintena de joves escolars ha participat en els tallers d'esperanto que s'han organitzat en connexió amb l'Escola Pia, una hora cada setmana.

■ Anna Maria Molera vetlla la col·lecció de publicacions esperantistes que durant seixanta anys va recollir el seu pare

Aules buides, però que no fan perdre la fe d'uns quants

Manresa fa dos anys que va perdre un dels dos focus esperantistes de la ciutat. La secció esperantista del Casal d'Avis de la Generalitat va deixar de funcionar per falta d'alumnes. Enguany, segons afirma Ramon Bach, s'ha tornat a obrir la matrícula però sense bons resultats.

On sí que es fan classes d'esperanto és al Lingua Club, que fa més de seixanta anys que manté encesa una flama esperantista cada cop més esmorteïda. L'Associació Cultural Lingua Club, que originàriament tenia el poètic nom de Bela Espero (Bella Esperança), ofereix setmanal-

ment una hora d'esperanto. El professor del curs es diu Pere Saumell i és el creador de l'única gramàtica d'esperanto existent en català. Pere Saumell fa més de quaranta anys que es mou en el món esperantista i la setmana que ve començarà un nou curs en què, si les coses van bé, s'apuntarà una desena de persones. Saumell recorda amb nostalgia l'inici del curs de 1951. En aquella ocasió vuitanta joves van sortir del Lingua Club parlant esperanto.

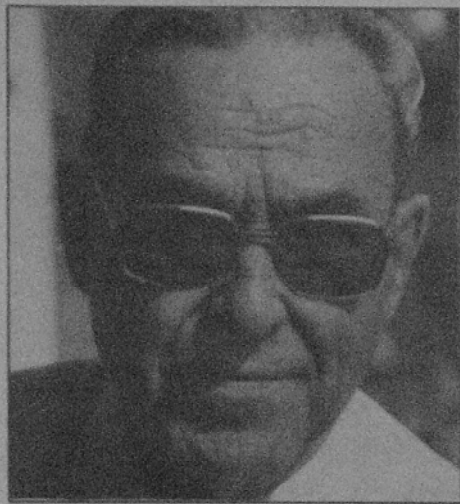
Actualment, segons Pere Saumell, hi ha molts esperantistes d'edat avançada que mantenen correspondència amb esperantistes

d'altres països i conreen la seva afeció a nivell particular.

Esperanto significa esperança, però la realitat desmenteix sense pietat la fe d'aquests pocs esperantistes que encara treballen i viuen per l'esperanto a casa nostra. Tot i així, Anna Maria Molera, que no pot evitar d'emocionar-se quan se li demana que defineixi el significat profund de l'esperanto, pensa que «no es pot fer cabal de les oscil·lacions en el grau de coneixement de l'esperanto. Ara, per interessos, la llengua hegemònica és l'anglès, però ningú no diu que hagi de ser així tota la vida».

LLENGUA

«L'esperanto ofereix harmonia als pobles»

ROCIN

RAMON BACH té 72 anys i en fa quaranta que va decidir començar un curs d'esperanto a Manresa. A hores d'ara encara no se n'ha deslligat. «Sempre m'havia agradat l'ideari esperantista i llavors hi havia molt moviment. Els diaris en parlaven i la gent jove i de mitjana edat tenia inquietuds que feien engrutir les llistes de socis de les entitats culturals». Les idees que van fer que s'apuntés al moviment esperantista eren compartides per molta gent. El fascina la idea que tot el món es pogués entendre amb una llengua comuna i un esforç mínim. «L'esperanto és a l'abast de tothom, no es necessita una gran cultura per aprendre'l, és molt simple. Si tothom parlés una mateixa llengua hi hauria per força més harmonia entre els pobles».

La seva llarga experiència com a professor, primer lligat al Lingua Club i després per la seva relació amb la secció esperantista del casal d'avis del carrer Circumvallació, li permet assegurar que «no hi ha cap persona que en un any no pugui aprendre esperanto fent un esforç mínim». Ramon Bach, com tants d'altres esperantistes, manté correspondència amb els llocs més remots del món. Li agrada rebre informació directa dels conflictes internacionals, la qual cosa ara li serveix per contrastar informacions. «Abans, durant la dictadura, mantenien correspondència amb Rússia. Era perillós perquè obrien les cartes, però podien assabentar-se de moltes coses», assegura.

Fa tres anys, després de la mort del senyor Boix, va decidir oferir-se per fer un curs d'esperanto a la gent que hi estigués interessada. Primer va funcionar, però ara ja fa dos anys que l'ambient esperantista ha tocat el fons. «També havia fet classes d'esperanto al Pius Font i Quer. S'hi va apuntar una dotzena de joves, però ara només una noia de Sant Joan manté l'afició». Ramon Bach està totalment convençut que l'electrònica no pot solucionar els problemes de comunicació que té la humanitat. «S'està buscant en una direcció equivocada».

Guardiana tenaç de l'herència esperantista

ROCIN

ANNA MARIA MOLERA, moianesa de 42 anys, no va poder evitar viure profundament l'ideari esperantista des de la infantesa més tendra. El seu pare, Ramon Molera, va ser una figura decisiva en el camp de l'esperanto al Bages, tant per la creació, l'any 1956, d'un curs d'esperanto per correspondència —que va ser seguit per unes tres mil persones— com per la creació de la biblioteca esperantista que actualment vetlla la seva filla, Anna Maria.

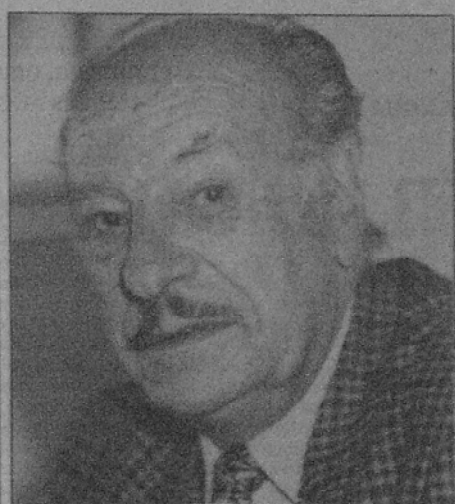
L'any 1953, el seu pare va fundar el grup esperantista de Moia i fa poc temps un nodrit grup d'enllaits va organitzar un homenatge a la seva memòria. Durant l'acte l'alcalde de Moia, Josep Monràs, va inaugurar un carrer que du el seu nom. Amb aquest passat, l'Anna Maria tenia moltes possibilitats de seguir la tradició familiar, i ho ha fet.

«Tinc tres filles, de 18, 15 i 12 anys, respectivament. Totes tres saben esperanto, no sé si seran esperantistes, però dominen la llengua i tenen un coneixement que mai no els farà cap mal». L'Anna Maria és mestressa de casa, no va haver de fer cap curs d'esperanto perquè el va aprendre sentint-lo. De molt petita ja recorda d'haver vist persones forasteres a casa seva, però que no li resultaven estranyes del tot.

Totes aquelles persones eren esperantistes de diversos països que passaven temporades a Moia i a casa s'entien amb esperanto.

Fa nou anys que va morir el seu pare i llavors va haver de prendre una decisió: tancar la biblioteca a la qual ell havia dedicat una bona part de la seva vida o bé mantenir-la oberta. Cada matí Anna Maria Molera va cap al carrer del Palau i continua la tasca que va iniciar el seu pare. La tranquil·litat del seu treball només és perturbada de tant en tant per l'arribada de la nombrosa correspondència que aporta nous llibres i revistes a la seva col·lecció. Una col·lecció que creix dia rera dia.

Viatger expert i fan adult de l'esperanto

ROCIN

PERE SAUMELL és manresà i va fer el seu primer curs d'esperanto quan tenia quinze anys, al 1932. En va aprendre amb una professora estoniana que es dedicava a voltar per tot el món ensenyant esperanto. L'experiència li va agradar i no va dubtar a apuntar-se a un segon curs de perfeccionament que va fer un mestre esperantista, Josep Albagés.

A mitjan curs, Josep Albagés va haver de deixar-ho córrer i Pere Saumell va decidir acabar de fer el curs. «Fei servir la gramàtica del qui fins aquell moment havia estat el seu mestre va canviar la cadira d'alumne per la de professor i va acabar el curs de la manera més digna possible. L'experiència el va satisfer i va començar a fer cursos periòdicament fins a l'any 1955».

Entre el 1955 i el 1970 va fer les amèriques. «Vaig estar portant un saló de festes al Paraguai que es deia Intermezzo. Això em va permetre moure'm per tota l'Amèrica Llatina, amb la meua insígnia esperantista, una estrella verda de cinc puntes, a la solapa i puc assegurar que vaig tenir moltes sorpreses».

Pere Saumell va trobar esperantistes de manera esporàdica als països pels quals passava. «A Sao Paulo vaig tenir problemes per contactar amb el grup esperantista que hi havia a la ciutat. Feia poc que havia canviat de seu i l'adreça que jo portava era la vella. Anava en un ascensor, bastant decepcionat, i un home va veure la insígnia i, parlant-me en esperanto, em va donar la nova adreça del grup esperantista de Sao Paulo». Pere Saumell encara fa classes d'esperanto, al Lingua Club de Manresa. Dijous que ve comença un nou curs. «Mai no he deixat de fer classes d'esperanto. Fins i tot quan era a Amèrica vaig fer classes en una acadèmia i en van sortir alguns esperantistes».

Viatger incansable, Saumell ha visitat seixanta-cinc països durant la seva vida i a l'edat de 74 anys creu que l'esperanto «és fantàstic».

Sara

Articles de Regal

CRISTALL - PORCELLANES
PLATA - MOBLE AUXILIAR

Botiga 37 - Centre Comercial Olímpia

Sala «La Plana de l'Om»
Manresa, 24 d'octubre a les 8 del vespre

LA MÀGIA DEL
CLARINET

Dijous, 24 d'octubre
8 del vespre a les 8 del vespre
Els agents de l'Om

CAIXA DE MANRESA
ORQUESTRA CULTURAL